

DANGME

JE TSUO BLO NYA TOMI
KE HA
ADESA HE BLOHI

Universal Declaration of
Human Rights

Sponsored by
The National Association of
Negro Business and Professional
Women's Clubs, INC.

(U S A)

Je tsuo Blo nya Tomi
Ke Ha
Adesa He Blohi

Published by
United Nations Department
of Public Information

Enε ɔmε ji adesa he blɔhi

.....

Kaa bɔ nε Je Mahi A Kake Peemi Kuu ɔ to he blɔ nya nge Je Tsuo Blɔ nya Tomi kε ha adesa he blɔhi womi ɔ mi ɔ.

Nge Maja ligbi 10,1948 mi ɔ, Kpe Ngua nε daa si ha Je mahi A Kake Peemi Kuu ɔ to nε e je Je Tsuo Blɔ Nya Tomi kε ha adesa he blɔhi ɔ kpo ngo tsoo. Nɔ fεε nɔ nε a de ɔ ji nihi nε a ngma nge womi nε ɔ mi. Nge he blɔ potεε nε ɔ he je ɔ, kpe ɔ de Ma tsuaa ma nε nge Je Mahi ā Kake Peemi Kuu ɔ mi kaa a fie kpe ɔ blɔ nya tomi ɔ ngo tsoo "kone a na nε a kane nε a tsoo sisi, nε a gbe ngo fia, titli ɔ nge sukuu kε ni kasemi he kpahi. Ne a ko ngo mi gbami ko kε ba kaa ma ko, nge e si himi blɔ nya tomi nya, loo ma ko lεε akεnε e nge nɔ yemi sisi he je ɔ, e he be blɔ nya tomi nε ɔ mi".

Javier Perez de Cuéllar

Pediyo Ngua

A fɔ adesahi tsuo kɛ he blɔhi kɛ he yemi sɔsɔɛ,
nɛ nɔ ko be he blɔ nɛ e kpɔɔ nɛ a dɛ.

Je Mahi A kake Peemi Kuu ɔ ni tsumi ji e di
nɔ tsuaa nɔ he blɔhi a se nɛ e fa he. Kikeme a ni
tsumi nɛ ɔ nɛ Je Mahi A Kake Peemi Kuu ɔ.

Enɛ ɔ maa hemi kɛ yemi nɛ nimli adesahi nɛ,
ha adesa he blɔhi, e agbo jemi kɛ e he jua wami nɔ
mi.

Nɛ Je Tsuo Blɔ Nya Tomi kɛ Ha Adesa He
Blɔhi mi ɔ, Je Mahi A Kake Peemi Kuu ɔ tsɔ he
blɔhi nɛ nɔ fɛɛ nɔ hɛɛ ɔ nya potɛ bɔ nɛ nɔ tsuaa nɔ
maa nu sisi.

He blɔ nɛ ɔmɛ nɛ kɛ ha mo.

A ji he blɔhi nɛ ɔ nɛ.

Moo le mɛ. Moo ye kɛ bua nɛ a tsu a he ni, nɛ
a fa a he, kɛ ha mo nitɛ ɔ si himi, kɛ ɔ nyemi adesahi
a si himi.

Je Tsuo Blo Nya Tomi
ke Ha
Adesa He Blohi

Nya Tsoomi.

Be abo ne a le odehe si himi ne Mawu bo adesahi tsuo ne a hi si nge je mi, ne e ha no tsuaa no he blohi soso, ne no ko be he blo ne e kpo nge a de o, e ji he jomi ke dami sane yemi ke tue mi jomi a sipoku nge je mi.

Be abo ne adesa he blohi a no tue gbomi ke he gue gbemi wo basabasa ni peemihi ke ba gba je o tsuo nya he je o, a ngo no kaa jehane o, adesa maa ye gbeye ke ohia no kunimi, ne e ma na hemi ke yemi ke nya ke tu munyu, ne ene ome ji nimli gu ome a hiami nihi ne pe kulaa.

Be abo ne, ke no ko hwi no ko o, e be gidigidi no ko pee kaa e nyagbe he pulemi no ke si yi kpeti wawe no yemi ke no no nyemi he je o, e he hia kaa a wo mlaa pe ke pee adesa he blohi a he fami no.

Be abo ne kake peemi he hia he je o, e sa kaa a to blo nya ke ha ma ke ma a kake peemi no yami.

Be abo ne Je Mahi A Kake Peemi Kuu o ma a hemi ke yemi no mi ekohu nge Womi o mi, nge adesa he blohi kledae ne e nge, ke odehe ne e ji, ke e he jua wami, ke nyumu ke yo a he blo soso ne a hae o, a fia pee si kaa a maa bo mode ne a ha ne adesa

kake peemi ke si himi kpakpa ne ya no nge he jomi mi.

Be abo ne mahi ne nge Kake Peemi Kuu o mi wo si kaa a ma pataa Je Mahi A Kake Peemi Kuu o he o, a ngo no kaa a ma tsu ni ke na je mi tsuo bumi ke ha adesa he blohi ke e he jomi kledes ome a no yemi.

Be abo ne, loko si womi ne o ma tsu ni o, les no ne he hia pe kulaa ji kaa no fee no ne nu kikeme a he blohi ke he jomi ne ome a sisi.

Jehane ɔ,
Kpe Ngua a
ha lemi kaa.

Je tsuo Blo Nya Tomi ke Ha Adesa
He Blohi ne ɔ,

akene e ji blo nya tomi ke ha nimli adesahi tsuo ke mahi kulaa he je ɔ, no fɛɛ no ke asafo tsuaa asafo ne wo kikeme a Blo nya tomi ne ɔ ngo ma e he mi be fɛɛ be. E bo e he ni tsumi he mode, e gbo e tsɔmi ke tsɔsemi he dengme, ne e gu blohi ne ma wo no yami ke ba nge mahi ke zugbahi a kpeti no, ke na bumi ha adesa he blohi ke he jomi ke gu ene ɔme a no loko ji je tsuo, ke mahi ne nge Kpe ɔ mi tete a mi bime ke mahi ne nge a no yemi sisi a mi bime ma yɔse ne a maa ye no saminya.

Fisemi 1

Adesahi tsuo ɔ, a bo me ne no fɛɛ no e ye e he, ne no tsuaa no so nge odehe si himi ke he blohi a blo fa mi. A bo me ke no se komi ke he nile juemi, ne e hia kaa no fɛɛ no ne e na nyemi suomi ke ha no tsuaa no

Fisemi 8

He blɔ nge ha nɔ fɛɛ nɔ, nɛ Amlaalo ɔ e kojoli kpakpahi a dlaa nɛ a kojoo e sane ɔ haa lɛ, ke munyu ko maa te si kɛ si he blɔhi kledɛɛ nɛ mlaa kɛ ma nɔ yemi mlaa haa lɛ ɔ.

Fisemi 9

He blɔ be nɛ a nuu nɔ ko gu, aloo a tsio nɔ ko nya nge polisihi a nine nɔ, aloo a fieɔ nɔ ko kɛ jee e ma mi nɛ sisi numi be he.

Fisemi 10

Nɔ tsuaa nɔ nge he blɔ sɔsɔɛ nɛ kojoli nɛ hɛɛ a he, nɛ a be gɔdɔgɔdɔ maa kojo e sane ha lɛ pɛpɛɛpɛ ke kaa e na sane ko nɛ kɔɔ e he blɔhi .loo e blɔ nya ni tsumi ko, aloo a ngo mlaa tɔmi nɛ kɔɔ awi yemi sane ko kɛ si lɛ.

Fisemi 11

(1) Nɔ fɛɛ nɔ nɛ a ma wo sane nɛ hɛɛ tue gblami kɛ si lɛ ɔ, a maa ngo kaa e yi fɔ kɛ ya si a maa kojo lɛ nge ma he mi nɛ a maa bu lɛ fɔ nge mlaa nya bɛnɛ e na e he fami he blɔ tsuo ta.

Fisemi 4

A be nɔ ko nɔ ko woe ngo pee nyɔgue loo a maa tsi e nya yaka gu. A maa gu nyɔgue yemi ke nyɔgue jua yemi pesepese.

Fisemi 5

A be nɔ ko pise, ne a be nɔ ko yi kpɛti wae. A be nɔ ko basabasa pee, a be nɔ ko he mi si puee, aloo a maa gbla nɔ ko tue bo ne se.

Fisemi 6

Nge mlaa nya a, a bu nɔ fɛɛ nɔ kaa adesa nge he fɛɛ he.

Fisemi 7

No tsuaa nɔ so nge mlaa he mi. Lo ɔ he je ɔ, he blo nge ne mlaa faa nɔ tsuaa nɔ he pepɛɛɛ ne nɔ mi gbami ko be mi. Mlaa ma fa nɔ fɛɛ nɔ he soɔɔɛ, nge tue gbomi ne maa te si ke si nɔ mi hlami ne a tsi ta nge womi ne ɔ mi, aloo nɔ ko ne ma wo nɔ mi hlami ke ba a blo fa mi.

(2) A be no ko fo bue ke e to mlaa ne hae tue gblami, bene no ne e pee o tsoo we mlaa tomi nge ma mlaa, loo mahi a kpeti mlaa ne nge no yee jame a be o mi. He blo hu be kaa a gblaa mlaa tolo tue pe bo ne mlaa no ne nge no yee jame a be o mi haa he blo.

Fisemi 12

He blo be ne a woo nya ngo woo no ko e kokoo mi sane loo e weku munyu, e we mi loo e womi mi munyuhia mi bo ne se, aloo a gbee e he gue ke pueo e blo nya ne e hae. He blo nge ha no fee no ne mlaa ma fa e he nge nya womi ke e sanehi a mi womi ke e he gue gbemi blo fa mi.

Fisemi 13

(1) No fee no nge he blo ne e kpaasi ke yaa he ne e suo, ne e hii he ne hu ne e suo nge zugba no he ne e nge o.

(2) No fee no nge he blo ne e sio ma tsuaa ma mi, ke le nitse e ma tete ne e kpaleo ke yaa e ma mi.

Fisemi 14

(1) Nɔ fɛɛ nɔ nge he blɔ nɛ e ya dumɔɔ ma kpa ko ke ji kaa a nge e hɛ mi kpatami he blɔ hlae.

(2) Ke ji a wo sane nɛ da blɔ nɛ kɔ we ma mi sane yemi he, loo Je Mahi A Kake Peemi Kuu ɔ si womihi kɛ blɔ nya tomihhi a he ɔ, lɛɛ kikɛmɛ a he blɔ nɛ ɔ, a be nɔ ngeɛ.

Fisemi 15

(1) Nɔ fɛɛ nɔ nge he blɔ nɛ e peeɔ zugba tsuaa zugba nɔ nɛ e nge ɔ nɔ no.

(2) Blɔ be kaa a kpɔɔ nɔ ko he blɔ nɛ peeɔ lɛ ma ko nɔ no nge e dɛ nɛ sisi numi be he, aloo a ko ngmɛ nɔ ko blɔ ke kaa e suɔ nɛ e ma plɛ e he ma ko nɔ no.

Fisemi 16

(1) Nyumuhi kɛ yihi nɛ su nihe kɛ zangma mi ɔ, a nge he blɔ nɛ a ngɔɔ a bi konɛ a wo weku, nɛ wetso loo ma nɔ nɛ a ti nɔ ko je loo jami mi nɛ e nge, tsɪ mɛ blɔ kulaa. A hɛɛ he blɔ sɔsɔɛ nge gbami mi semi kɛ gba si himi kɛ gba mi pomi blɔ fa mi.

susumi, ne a hlaa ne a naa nó ko ne a nge hlae
ne a le ɔ ke jee he tsuaa he, ne nya tsimi ko be he,
ne a gbɛɛ ke fiaa nge blo fɛɛ blo nɔ, ne nɔ demi loo
huzu tsí nya.

Fisɛmi 20

(1) Nɔ fɛɛ nɔ nge he blo ke ha kpe peemi ke he
nya buami nge tue mi jomi mi.

(2) He blo be ne a nyɛɛ nɔ ko nɔ ke ha kpe ko
mi semi.

Fisɛmi 21

(1) Nɔ fɛɛ nɔ nge he blo ne e peɛ e ma mi
Amlaalo loo ma nɔ yeli ɔmɛ a kpɛti nɔ kake, aloo e
hlaa nihi ke daa e nane mi.

(2) Nɔ fɛɛ nɔ nge he blo sɔsɔɛ nge e ma mi
Amlaalo ni tsumi mi.

(3) Ma bime a suɔmi nya ni ji he wami ne
Amlaalo ɔ maa da ke tsu ni. Ma bi ma je a suɔmi nya
ni kpo nge tɔɔ ke gu nɔ tsuaa nɔ sɔ fomi loo nihi a
hlami nɔ nge golaa mi ke anɔkuale blo nɔ be fɛɛ be,

aloo ke gu no hlami blo nya tomi kpa ko no ne no no nyemi be mi.

Fieemi 22

Akene no tsuaa no ji juami mi no he je o, e nge he blo ne ma puleo e he ne e susuo e he, ne no he mi hyemi be mi, nge sika ke si himi ke kusumi he blohi a blo fa mi, nge le ma a nitse e mode bomi ke e ke mahi a kake peemi blo nya tomi ke e he wami nya.

Fieemi 23

(1) No fee no nge he blo ne e tsuo ni tsumi ne e suo. E nge he blo ke ha ni tsumi he blo nya tomi kpakpa ke e ni tsumi he pulemi ne e ko je e de.

(2) No fee no nge hiowo soose nge ni tsumi fiee ne a ma tsu he, ne no he mi hyemi be mi.

(3) No fee no ne nge ni tsue o, e nge he blo ne e naa hiowo kpakpa bo ne maa hi ha e ke e yo ke a bime a si himi saminya kaa nimli adesahi, ne ke e he hia a, e sa ne e na ni kpahi hulo ke ha a he bumi.

(4) Nɔ fɛɛ nɔ nɛ he blɔ nɛ e peeɔ ni tsuli a kpe aloo e kɛ e he woɔ eko mi kɔnɛ e kɛ pule e he blɔhi loo e suɔmi nya níhi a he.

Fisɛmi 24

Nɔ fɛɛ nɔ nɛ he blɔ nɛ e naa ngmlɛfia saii nɛ e ni tsumi be mi kɛ jɔɔ e he. E nɛ he blɔ hu nɛ e naa ligbihi abɔ nɛ a to he blɔ nya kɛ ya jɔɔ e he. E nɛ he blɔ hu nɛ e naa ligbihi abɔ nɛ a to he blɔ nya kɛ ya jɔɔ e he be kɔmɛ, nɛ a je we nɔ ko nɛ e hiwo mi.

Fisɛmi 25

(1) Nɔ fɛɛ nɔ nɛ he blɔ nɛ e naa si himi kpakpa kɛ haa le nitse kɛ e yo kɛ a bime a yiwa nami. Nihi nɛ he hia mɛ ji niye ni, heha nɔ, hi he, hiɔ tsami, heja jemi níhi, he blɔ kɛ ha yemi kɛ buami ke kaa e ni tsumi je e dɛ, ke e nu hiɔ aloo oslaa ko ye lɛ, e nɛ aho si himi, e bwo aloo e sɛ pimi si himi ko mi bɔ nɛ e be nyɛe e he mode bɔmi.

(2) Yifɔyihi kɛ jokuswi hia nɔ hyemi kɛ yemi kɛ buami pɔtɛ. Yo kpeekpee bi jio, pla bi jio, mɛ tsuo a hia nɔ hyemi sɔsɔɛ.

Fisemi 26

(1) Nɔ fɛɛ nɔ nge ni kasemi he blo. A be ni kasemi he hio woe, titli ɔ nge sisije sukuu ke nɔ ne fie lo ɔ se ɔ. Jokuɛwi a sukuu yami maa pee nɔ nɔ nyemi sane. A ma ha nɔ tsuaa nɔ nine nya ni tsumi ke ni tsumi kpa amɛ a kasemi he blo, ne ni kasemi he ne ya he mi ɔ hu maa hi si ke ha nihi ne a maa hla mɛ nge a mode bɔmi nya.

(2) Ni kasemi ma tsɔse nɔmlɔ adesa ne e maa je blo ke ha adesa he blohi a bumi ke he jɔmi. E maa je blo ke ha he lo sisi numi ke tsui si tomi ke hue bɔmi, bɔ ne pee ne kake peemi ne ba je mi tsuo, kone mi gbami ne baa nge jami ke nɔmlɔ blo fa mi ne e gu. E maa ye hu ke bua Je Mahi A Kake Peemi Kuu ɔ nge e ni tsumihi a mi ne tue mi jɔmi ne hi si be fɛɛ be.

(3) Fɔli ne sa ne a tsɔɔ ni kasemi ne he hia a bime.

Fisemi 27

(1) Nɔ tsuaa nɔ nge he blo faa ne e ke e he woo ma kusumi ni peemi nihi a mi, kone a mi ni tsumi, nihi a si kpami ke se nami ɔ, le hu e na eko.

(2) He blo nge ke ha no fee no bie kpakpa ke e suomi nya ni he fami, nge nihi a si kpami loo womi ngmami loo ga ni tsumi ko ne e ma tsu blo fa mi.

Fisemi 28

No tsuaa no maa ye kuu mi ne e nge o ke mahi tsuo a kpeti mlaa no, kone he blohi ke he jomi a he blo nya ne a to nge womi ne o mi o, e ye manye.

Fisemi 29

(1) No tsuaa no nge e blo nya ni tsumi ne e sa ne e tsu nge kuu mi ne e nge o, leje o e si himi no yami maa je.

(2) Nge no fee no e he blohi ke he jomi nami a he ni tsumi blo fa mi o, e ko pee no ko ne maa be mlaa he, bo ne pee kone e na bumi ke ha ni kpahi hu a he blohi ke he jomi, ne e hae je mi bami kpakpa ke ma tue bumi, ne e na no tsuaa no he juemi kpakpa nge ma si himi he ne no fee no hae e blo nya nge o mi.

(3) Kikeme a he blohi ke he jomi ne ome o, no ko be he blo ne e tsuo he ri bo ne tsa pi ja ne Je Mahi

A Kake Peemi Kuu ɔ e blo nya tomi ke e yi mi
tomi tsɔɔ.

Fieɛmi 30

Nó ko nɔ ko be womi ne ɔ mi ne a maa ngo kaa
e haa ma potɛ ko, loo kuu ko loo nɔ ko he blo ko, ne
e pee nó ko ne e juɛmi ji kaa e ma ke puɛ he jomi
ke he blohi ne a ngma ke wo womi ne ɔ mí ɔ a kpeti
eko.